

REPUBLIKA E SHQIPËRISË
AUTORITETI I KONKURRENCËS

UDHËZIM¹

Nr. 2, datë 20.12.2018

“Për zbatimin e rregullave të konkurrencës në vlerësimin e marrëveshjeve të aksesit në sektorin e telekomunikacionit”

Komisioni i Konkurrencës, mbështetur në nenet 4, 9, 10, 13, 24, germa dh, 25, germa c, të ligjit nr. 9121, datë 28.07.2003 “Për Mbrojtjen e Konkurrencës”, i ndryshuar,

UDHËZOJ:

Miratimin e Udhëzimit “Për vlerësimin e marrëveshjeve në sektorin e telekomunikacionit”.

HYRJE

Në tregun e telekomunikacioneve, marrëveshjet e aksesit janë të rëndësishme në lejitimin e pjesëmarrësve të tregut për të përfituar nga liberalizimi.

QËLLIMI

1. Përcaktimi i parimeve të aksesit, që burojnë nga Ligji 9121/2003 “Për Mbrojtjen e Konkurrencës”, i ndryshuar, në mënyrë që të krijohet një siguri më e madhe në treg dhe kushtet për investime dhe nisma tregtare në sektorët e telekomunikacionit dhe multimedias;
2. Përcaktimi dhe qartësimi i marrëdhënies midis ligjit të konkurrencës dhe legjislacionit në fushën e telekomunikacioneve (veçanërisht kjo lidhet me marrëdhënien ndërmjet rregullave të konkurrencës dhe legjislacionit për ofrimin e rrjetit të hapur);
3. Shpjegimi/sqarimi se si rregullat e konkurrencës do të zbatohen në mënyrë të qëndrueshme në të gjithë sektorët e përfshirë në ofrimin e shërbimeve të reja dhe në veçanti për të pasur akses në çështjet e këtij konteksti.

¹ (31998Y0822 (01)); Njoftim për aplikimin e rregullave të konkurrencës në vlerësimin e marrëveshjeve në sektorin e telekomunikacionit (98/C 265/02)

TË PËRGJITHSHME

1. Trajtimi i marrëveshjeve të aksesit në sektorin e telekomunikacionit mund të kryhet edhe sipas rregullave të konkurrencës. Ky udhëzim trajton çështjet se si rregullat dhe procedurat e konkurrencës zbatohen për marrëveshjet e aksesit.
2. Në sektorin e telekomunikacioneve, legjislacioni i liberalizimit dhe harmonizimit lejon dhe thjeshton aktivitetin e ndërmarrjeve në treg, në nisjen e aktiviteteve të reja në tregje të reja dhe rrjedhimisht i lejon përdoruesit të përfitojnë nga rritja e konkurrencës. Këto avantazhe të ndërmarrjeve nuk duhet të rrezikohen nga praktikat kufizuese ose abuzive të ndërmarrjeve të tjera. Rregullat e konkurrencës në treg janë të rëndësishme për të siguruar përfundimin me sukses të këtij zhvillimi. Hyrësve të rinj duhet që t'i garantohen të drejtat për të pasur akses, që në fazat fillestare, në rrjetet e operatorëve ekzistues të telekomunikacioneve (OT/TO/*Telecommunication Operators*). Autoritete të ndryshme, në nivel rajonal, kombëtar dhe komunitar, kanë një rol në rregullimin e këtij sektori. Nëse procesi i konkurrencës do të funksionojë mirë në tregun e brendshëm, duhet të sigurohet koordinimi efektiv ndërmjet këtyre institucioneve.
3. *Pjesa I* e Udhëzimit përcakton kuadrin ligjor dhe detajon se si mund të shmangët dublikimi i panevojshëm i procedurave, duke mbrojtur të drejtat e ndërmarrjeve dhe përdoruesve sipas rregullave të konkurrencës. Në sektorin e telekomunikacionit, procedurat specifike në kuadër të dispozitave të tregut të hapur² gjithashtu synojnë në zgjidhjen e problemeve të aksesit, në radhë të parë në një nivel të decentralizuar, kombëtar. *Pjesa II* përcakton qasjen që do të ndiqet për përcaktimin e tregut në këtë sektor. *Pjesa III* detajon parimet që do të ndiqen në zbatimin e rregullave të konkurrencës. Qëllimi është të ndihmojë pjesëmarrësit e tregut të telekomunikacioneve të hartojnë marrëveshjet e tyre të aksesit, duke shpjeguar kërkesat e ligjit për konkurrencën. Parimet e përcaktuara në këtë Udhëzim zbatohen jo vetëm për tregjet e telekomunikacionit tradicional fiks, por edhe për të gjitha tregjet e tjera të telekomunikacionit, duke përfshirë fusha të tilla si komunikimet satelitore dhe komunikimet nëpërmjet telefonisë celulare.

PJESA I

1. Kuadri Ligjor

Rregullat e konkurrencës dhe rregulloret specifike të sektorit.

1. Problemet e aksesit, në kuptimin më të gjerë të fjalës, mund të trajtohen në nivele të ndryshme dhe në bazë të një sërë dispozitash ligjore, bazuar në origjinën kombëtare dhe atë të Bashkimit Evropian. Një ofrues i shërbimeve mund të parashikojë disa zgjidhje në rastet kur përballet me një problem aksesit, siç është refuzimi i pajustificuar i OT-së për të dhënë (me kushte të arsyeshme) me qera një linjë të cilën aplikuesi e ka të nevojshme për të ofruar shërbime për klientët e tij. Në përgjithësi, palët e dëmtuara do të kenë një numër përfitimesh, të paktën në një fazë fillestare, për të kërkuar dëmshpërblim në nivel kombëtar. Në nivel kombëtar, aplikanti ka dy zgjedhje kryesore, përkatësisht: (1) procedurat

² ONP Framework: *Open Network Provision*-Ofrimi i Rrjetit të Hapur (OHR)

- kombëtare specifike rregullatorë, dhe (2) një veprim sipas ligjit kombëtar përpara se të kalojë në një gjykatë kombëtare ose tek autoritetit kombëtar i konkurrencës.
2. Ankesat që i drejtohen Autoritetit të Konkurrencës (AK) në zbatim të rregullave të konkurrencës, pavarësisht atyre ankesave që iu janë drejtuar gjykatave, AK do t'i trajtojë sipas prioritetit, duke pasur parasysh urgjencën, risinë dhe natyrën e problemit të përfshirë, dhe duke marrë parasysh nevojën për të shmangur procedurat e dubluara.
 3. Autoriteti i Konkurrencës, gjatë ushtrimit të funksioneve të tij, zbaton rregullat e konkurrencës. *Së pari*, entet rregullatore veprojnë sipas ligjit kombëtar. *Së dyti*, ky ligj, mund të ketë objektiva të ndryshme, por zakonisht ato janë në përputhje me objektivat e politikës së konkurrencës së Bashkimit Evropian, i cili bashkëpunon sa më shumë të jetë e mundur me entet rregullatore.
 4. Rregullat e konkurrencës nuk janë të mjaftueshme për të ndrequr të gjitha problemet e ndryshme në sektorin e telekomunikacionit. Prandaj, entet rregullatore kanë një ndikim më të gjerë dhe një rol të rëndësishëm në rregullimin e sektorit.
 5. Duhet të theksohet se legjislacioni për ORH-së i imponojnë OT-ve, të cilat kanë fuqi të ndjeshme në treg (OFNT³) në treg, detyrime të caktuara lidhur me transparencën dhe mosdiskriminimin. Direktivat e ORH-së përcaktojnë detyrimet që kanë të bëjnë me transparencën, detyrimet për të furnizuar/ofruar shërbime dhe praktikatat e vendosjes së çmimeve. Këto detyrime zbatohen nga entet rregullatore, të cilat gjithashtu kanë juridiksion për të ndërmarrë hapa për të siguruar konkurrencën efektive
 6. Udhëzimi është hartuar sikur të kishte një operator në tregun e telekomunikacionit, që ka pozitë dominuese, por sigurisht mund të ketë edhe raste të tjera, për shembull; rrjetet e reja të telekomunikacionit që ofrojnë mbulim gjithnjë e më të gjerë, do të zhvillohen në mënyrë progresive. Këto rrjete alternative të telekomunikacionit mund të jenë detyrimsht të mëdha dhe të gjera mjaftueshëm për të qenë pjesërisht, ose madje plotësisht zëvendësues për rrjetet ekzistuese kombëtare. Ekzistenca dhe pozicioni në treg i operatorëve konkurrues do të jetë i rëndësishëm në përcaktimin e pozitës dominuese të vetme ose të përbashkët.
 7. Duke pasur parasysh përgjegjësinë për zbatimin e politikës së konkurrencës, Autoriteti i Konkurrencës duhet t'i shërbejë interesit të përgjithshëm. Burimet administrative mund të jenë të kufizuara dhe nuk mund të përdoren për t'u marrë me të gjitha rastet e paraqitura në vëmendjen e tij. Prandaj, në përgjithësi, duhet të merren të gjitha masat organizative të nevojshme për kryerjen e detyrave dhe në veçanti, në përcaktimin e prioritetëve.
 8. Autoriteti i Konkurrencës, nëpërmjet kompetencave që i ka dhënë Ligji 9121/2003, përqendrohet në njoftimet, ankesat dhe procedurat, të cilat kanë rëndësi për tregun.
 9. Njoftimi i një marrëveshjeje aksesi tek enti rregullator nuk bën të panevojshme njoftimin e saj pranë Autoritetit të Konkurrencës. Entet rregullatore duhet të

³ OFNT-Operatorë me Fuqi të Ndjeshme në Treg

sigurojnë që veprimet e ndërmarra prej tyre janë në përputhje me ligjin e konkurrencës. Kjo kërkon që entet rregullatore në veprimet e tyre të sigurojnë mbrojtjen efektive të rregullave të konkurrencës. Prandaj, ata nuk mund të miratojnë marrëveshje, që janë në kundërshtim me rregullat e konkurrencës.

10. Marrëveshjet e aksesit, në parim rregullojnë ofrimin e shërbimeve të caktuara ndërmjet ndërmarrjeve të pavarura dhe nuk çojnë në krijimin e një njësie të pavarur, e cila do të ishte e dallueshëm nga palët e marrëveshjeve. Marrëveshjet e aksesit janë përgjithësisht jashtë objektit dhe nuk trajtohen sipas rregullave të përqendrimeve.
11. Autoritetit të Konkurrencës mund t'i drejtohen, duke kërkuar lidhur me një çështje që lidhet me marrëveshjet e aksesit nëpërmjet: (a) njoftimit të një marrëveshjeje aksesi nga një ose më shumë palë të përfshira; (b) përmes një ankese kundër një marrëveshjeje aksesi kufizuese, ose kundër sjelljes së një kompanie dominuese në dhënien ose refuzimin e aksesit, (c) nëpërmjet një procedure të iniciuar nga vetë Autoriteti, ose nëpërmjet një studimi tregu. Përveç kësaj, një ankimues mund të kërkojë që Autoriteti i Konkurrencës të marrë masa të përkohshme (masa të ndërmjetme ose kushte dhe detyrime) në rrethanat kur ka rrezik të menjëhershëm për dëm serioz dhe të pariparueshëm për ankimuesin ose për interesin publik. Sidoqoftë, duhet të theksohet se në çdo rast, përveç Autoritetit të Konkurrencës, ekziston edhe mundësia e një ankese pranë gjykatave kompetente, në mënyrë që t'i japin fund shkeljeve.
12. Ekzistojnë shumë sektorë, ku marrëveshjet do t'i nënshtrohen edhe rregullave të konkurrencës dhe rregullave specifike sipas sektorëve specifike. Ndërmarrjet që veprojnë në sektorin e telekomunikacionit duhet të jenë të vetëdijshme se veprimtaria e tyre të jetë në pajtueshmëri me rregullat e konkurrencës.

2. Veprimtaria e Autoritetit të Konkurrencës në lidhje me marrëveshjet e aksesit

Marrëveshjet e aksesit, të marra si një e tërë, janë të një rëndësie të madhe dhe për këtë arsye është e përshtatshme që Autoriteti i Konkurrencës të përcaktojë sa më qartë kuadrin ligjor, brenda të cilës duhet të zgjidhen dhe sqarohen këto marrëveshje. Duhet patur parasysh nëse kemi raste ku këto marrëveshje duhet të trajtohen sipas nenit 4 apo nenit 9 të Ligjit 9121/2003 “Për Mbrojtjen e Konkurrencës”, i ndryshuar.

2.1 Njoftimet

Në zbatimin e rregullave të konkurrencës, Autoriteti i Konkurrencës do të mbështetet në kuadrin ligjor në fuqi. Rastet kur marrëveshjet përfitojnë nga ndalimi i përjashtimit sipas parashikimeve të nenit 5 dhe 6 të Ligjit 9121/2003, ato njoftohen pranë Autoritetit të Konkurrencës.

a. Ankesat

Personat fizikë ose juridikë, të cilët kanë një interes të ligjshëm, mund të paraqesin në rrethana të caktuara një ankesë pranë Autoritetit të Konkurrencës, duke kërkuar që AK me vendim të kërkojë që të ndalohet shkelja dhe të ndërpritet sipas parashikimeve të nenit

4 dhe 9 të ligjit 9121/2003. Një ankimes, gjithashtu mund të kërkojë që Autoriteti i Konkurrencës, të marrë masa të përkohshme kur ka një rrezik urgjent të dëmit serioz dhe të pariparueshëm. Një ankues i mundshëm ka edhe mundësi të tjera, siç është p.sh ankimi pranë gjykatës kompetente. Edhe gjykatat mund të ofrojnë avantazhe për individë dhe ndërmarrjet:

- a) gjykatat mund të shqyrtojnë dhe shprehen lidhur me dëmet që rrjedhin nga një shkelje e rregullave të konkurrencës;
- b) gjykatat mund të miratojnë masa të përkohshme dhe të urdhërojnë ndërprerjen e një shkelje;
- c) shpenzimet dhe kostot mund t'i jepen aplikantit të suksesshëm (përpara/në) nga një gjykate.

b. Përdorimi i procedurave kombëtare

1. Siç u tha më lart, Autoriteti i Konkurrencës synon mbrojtjen e konkurrencës së lire dhe efektive ne treg. Në vlerësimin dhe ruajtjen e këtij synimi, AK shqyrton rëndësinë e shkeljes në lidhje me funksionimin e tregut, mundësinë për të vërtetuar ekzistencën e shkeljes duke kryer edhe procedura investigative me qëllim respektimin e dispozitave të ligjit dhe ndalimin e rasteve të shkeljeve sipas neneve 4 dhe 9 të Ligjit.
2. Për sa i përket veprimeve para enteve rregullatore, entet rregullatore duhet të marrin parasysh “nevojën për të nxitur një treg konkurrues” dhe mund të vendosin kushte për një ose më shumë palë, *inter-alia* “për të siguruar konkurrencë efektive”.
3. Në çdo rast, Autoriteti i Konkurrencës mund të bashkëpunojë me entet rregullatore për të shmangur procedurat e filluara nga disa autoritete apo institucione njëkohësisht.

c. Ruajtja e të drejtave të ankimesit

1. Duhet patur parasysh se në sektorin e telekomunikacionit, ciklet e inovacionit janë relativisht të shkurtra dhe çdo vonesë substanciale në zgjidhjen e mosmarrëveshjes në praktikë, mund të jetë ekuivalent në praktikë me refuzimin e aksesit, duke paragjykuar kështu zgjidhjen përfundimtare të rastit.
2. Për këtë arsye, një mosmarrëveshje aksesit duhet të zgjidhet brenda një periudhe të arsyeshme kohore, në mënyrë që të mos kalojë një kohë e gjatë, pa pasur vëmendjen e institucionit. Në këtë mënyrë do të mbroheshin të drejtat e ankimesit.
3. Përveç kësaj, Autoriteti i Konkurrencës shqyrton rast pas rasti. Ai do të ndërmar veprime, nëse mendon se në një rast të veçantë ekziston një interes, i cili prek ose mund të ndikojë konkurrencën në treg.

d. Masat e përkohshme

1. Për sa i përket çdo kërkesë për masa të përkohshme, ekzistenca ose mundësia e procedurave përkatëse është e rëndësishme për të përcaktuar nëse ekziston rreziku i dëmit serioz dhe të pariparueshëm. Procedura të tilla duhet që fillimisht të shmangin rrezikun nga një dëm i tillë i pariparueshëm dhe për këtë arsye nuk do

të ishte e përshtatshme që Autoriteti i Konkurrencës të marrë masa të përkohshme në mungesë të provave, që një rrezik i tillë ekziston vërtet në treg.

2. Mundësia e dhënies së masave të përkohshme dhe kriteret në dhënien e këtyre masave janë faktorë të rëndësishëm, që Autoriteti i Konkurrencës duhet të marrë parasysh për arritjen e konkluzioneve të tij. Në rast se nuk mund të jepen të tilla masa të përkohshme, ose këto masa nuk ka të ngjarë të mbrojnë të drejtat e ankimuesit, atëherë Autoriteti i Konkurrencës do të marrë në konsideratë faktin që procedura të tilla nuk shmangin rrezikun e dëmit dhe prandaj mund të fillojnë shqyrtimin e çështjes.

3. Hetimet e nisura nga vetë Autoriteti i Konkurrencës dhe studimet e tregut

Nëse është e nevojshme, Autoriteti i Konkurrencës do të hapë një hetim me nismën e vet. Ai, gjithashtu, mund të fillojë një studim tregu, për rastin në fjalë.

3.1.Gjobat

1. Autoriteti i Konkurrencës mund të vendosë gjoba deri në 10% të xhiros totale të vitit të kaluar kalendarik mbi ndërmarrjet që shkelin nenin 4 ose nenin 9 të Ligjit 9121/2003). Kur marrëveshjet janë njoftuar në përputhje me nenet 5 dhe 6 të ligjit, nuk mund të vendoset gjoba nga Autoriteti në lidhje me aktivitetet e përshtatshme në njoftim, për periudhën pas njoftimit. Sidoqoftë, Autoriteti i Konkurrencës mund të tërheqë imunitetin nga gjobat duke informuar ndërmarrjet e interesuara që, pas shqyrtimit paraprak, është i mendimit të zbatohet neni 4 i ligjit dhe se zbatimi i nenit 5/6) nuk është i justifikuar dhe nuk mbështetet në dispozitat ligjore.
2. Autoriteti i Konkurrencës do të vendos penalitete dhe gjoba mbi ndërmarrjet në rastet kur:
 - a) marrëveshja dëshmon të përmbajë dispozita në kundërshtim me nenin 9; dhe / ose
 - b) shkelja e nenit 4 është veçanërisht serioze.

Metoda e përllogaritjes së gjobave kryhet sipas dispozitave të Ligjit dhe të Rregullores “Për Gjobat dhe lehtësimin prej tyre”.

3. Njoftimi i kryer pranë entit rregullator nuk zëvendëson një njoftim, i cili duhet të kryhet pranë Autoritetit të Konkurrencës, duke mos kufizuar mundësinë që palët e interesuara të paraqesin një ankesë pranë AK, ose që AK të fillojë një hetim me nismën e vet për marrëveshjet e aksesit. Gjithashtu, një njoftim i tillë nuk kufizon të drejtat e një pale për të kërkuar dëmshpërblim para një gjykate kombëtare për dëmin e shkaktuar nga marrëveshjet antikonkurrese.

Pjesa II

1. Tregjet Përkatëse

1. Gjatë rasteve hetimore, brenda kuadrit ligjor të përcaktuar në Pjesën I më lart, Autoriteti i Konkurrencës do të bazohet në qasjen ndaj përcaktimit të tregjeve

përkatëse sipas parashikimeve edhe të Udhëzimit “Për përcaktimin e tregut përkatës”.

2. Ndërmarrjet u nënshtrohen tre burimeve kryesore të kufizimeve konkurruese: zëvendësimi i kërkesës, zëvendësimi i ofertës dhe konkurrenca potenciale. Zëvendësimi i kërkesës përbën forcën disiplinore më efektive dhe më të shpejtë mbi furnizuesit/ofruesit e një produkti ose shërbimi të caktuar. Zëvendësueshmëria e kërkesës është pra mjete kryesor që përdoret për të përcaktuar tregun përkatës të produktit, në të cilin mund të identifikohen kufizimet e konkurrencës për qëllimet e zbatimit të nenit 4 dhe 9 të ligjit.
3. Zëvendësueshmëria e ofertës mundet që në rrethana të përshtatshme të përdoret si një element plotësues për të përcaktuar tregjet përkatëse. Në fakt, në praktikë nuk mund të dallohet qartë nga konkurrenca potenciale. Zëvendësueshmëria e ofertës dhe konkurrenca potenciale përdoren me qëllim për të përcaktuar nëse ndërmarrja ka një pozitë dominuese, ose nëse kufizimi i konkurrencës është i rëndësishëm në kuptim të nenit 4, ose nëse ekziston eliminimi i konkurrencës.
4. Në vlerësimin e tregjeve përkatëse është e nevojshme të shikohen zhvillimet në treg në një periudhë afatshkurtër.

Seksionet e mëposhtme përcaktojnë disa parime bazë me rëndësi të veçantë për sektorin e telekomunikacionit.

2. Tregu përkatës i produktit

Tregu përkatës i produktit përcaktohet sipas Udhëzimit “Për përcaktimin e tregut përkatës”, pika 8.1.

1. Liberalizimi i sektorit të telekomunikacionit do të çojë në shfaqjen e një lloji të dytë të tregut, atë të aksesit që aktualisht është i nevojshme për të ofruar këto shërbime të liberalizuara. Ndërlidhja në rrjetin publik të telekomunikacionit do të ishte një shembull tipik i një aksesit të tillë. Palët e treta nuk do ta kenë të mundur nga ana tregtare pa ndërlidhjen, që të sigurojnë për shembull, shërbime të telefonisë zanore gjithëpërfshirëse.
2. Është e qartë pra, se në sektorin e telekomunikacioneve ekzistojnë të paktën dy lloje të tregjeve përkatëse që duhet të merren parasysh – tregu i shërbimit që duhet t'u ofrohet përdoruesve fundorë dhe tregu i aksesit në ato objekte të nevojshme për të siguruar atë shërbim për përdoruesit përfundimtarë (informacion, rrjet fizik, etj). Në kontekstin e çdo rasti të veçantë, do të jetë e nevojshme të përcaktohen tregjet përkatëse të aksesit dhe shërbimeve, si interkoneksioni në rrjetin publik të telekomunikacionit dhe sigurimi i shërbimeve publike të telefonisë zanore.
3. Kur është e përshtatshme, Autoriteti i Konkurrencës do të përdorë testin e tregut përkatës, i cili bëhet duke pyetur nëse të gjithë furnizuesit e shërbimeve do të rrisnin çmimet e tyre me 5 deri 10% nëse fitimet e tyre kolektive do të rriteshin. Sipas këtij testi, nëse fitimet e tyre do të rriteshin, tregu i konsideruar është një treg i veçantë përkatës.
4. Parimet e ligjit të konkurrencës që rregullojnë këto tregje mbeten të njëjta pavarësisht nga tregu i caktuar në fjalë. Çdo përpjekje për të përcaktuar tregje të veçanta të produktit, do të mbarte rrezikun që të bëheshin të pasaktë ose të

parëndësishëm, duke patur parasysh ritmin e ndryshimeve teknologjike në këtë sektor. Përkufizimi i tregjeve të veçanta të produkteve, për shembull, përcaktimi nëse origjina e thirrjeve dhe thirrjet e terminimit janë pjesë e të njëjtit treg pajisjesh, bëhet më së miri duke shqyrtuar me detaje një rast individual.

3. Tregjet e shërbimit

Ky treg mund të përcaktohet gjerësisht si ofrimi i çdo shërbimi të telekomunikacionit për përdoruesit. Shërbimet e ndryshme të telekomunikacionit do të konsiderohen të zëvendësueshme, nëse ato tregojnë një shkallë të mjaftueshme të ndërveprimit për përdoruesit e fundit. Kjo do të thotë që ekziston konkurrencë efektive ndërmjet ofruesve të ndryshëm të këtyre shërbimeve.

4. Aksesit në objekte

1. Një ofrues shërbimi, shpesh kërkon akses në një ose më shumë objekte (në rrjedhën e sipërme ose të poshtme) për të ofruar një shërbim. Për shembull, për t'u siguruar përdoruesve fundorë shërbimin, nevojitet që të kenë akses në pikat e terminimit në rrjetin e telekomunikacionit, me të cilin janë të lidhur përdoruesit fundorë. Ky akses mund të arrihet në nivel fizik përmes një infrastrukture lokale të dedikuar ose të përbashkët, qoftë të ofruar vetë ose të marrë me qira nga një ofrues lokal i infrastrukturës. Kjo mund të realizohet ose nëpërmjet një ofruesi të shërbimit, i cili tashmë ka përdorues fundorë si pajtimtarë/abonentë, ose nëpërmjet një ofruesi interkoneksioni, i cili ka akses direkt ose indirekt në pikat e terminimit përkatës.
2. Përveç aksesit fizik, një ofrues shërbimi mund të ketë nevojë për akses edhe në objekte të tjera, në mënyrë që t'i vërë në dispozicion shërbimet e tij përdoruesve fundorë. Për shembull, një ofrues shërbimi duhet të jetë në gjendje t'i vërë në dijeni përdoruesit e tij fundorë për shërbimet e tij. Kur një organizatë ka një pozitë dominuese si ofrues i shërbimit, do të ngrihen të njëjtat shqetësime dhe problematika, si me çështjet e aksesit fizik.
3. Çështjet e aksesit fizik janë të rëndësishme dhe duhen shqyrtuar, duke vlerësuar aksesin në objektet e rrjetit të Operatorit të Telekomunikacioneve (OT), i cili ka pozitë dominuese.
4. Disa OT ekzistuese rezistojnë dhe mund të përdoren për të siguruar akses tek ofruesit e shërbimit të palëve të treta, veçanërisht në fushat ku shërbimi i propozuar do të jetë në konkurrencë me shërbimin e ofruar nga vetë OT- të. Kjo rezistencë shpesh shfaqet si vonesë e pajustificueshme në dhënien e aksesit, si ngurrim për të lejuar hyrjen ose si gatishmëri për ta lejuar atë vetëm nën kushte të pafavorshme. Qëllimi dhe objekti i rregullave të konkurrencës është që të sigurojë që këto tregje (prospective) aksesit të lejohen që të zhvillohen dhe OT- të ekzistuese nuk lejohen që të përdorin kontrollin e tyre drejt aksesit që të zhvillohen tregjet e tyre të shërbimit.
5. Vlen për t'u theksuar që në sektorin e telekomunikacionit, liberalizimi pritet që të çojë drejt zhvillimit të rrjeteve të reja alternative, të cilat do të kenë me doemos një ndikim në përcaktimin e tregut të aksesit, duke përfshirë dhe operatorët ekzistues të telekomunikacionit.

5. Tregu përkatës gjeografik

1. Tregu përkatës gjeografik përcaktohet sipas Udhëzimit “Për përcaktimin e tregut përkatës”, pika 8.2.
2. Sa i përket ofrimit të shërbimeve të telekomunikacionit dhe tregjeve të aksesit, tregu gjeografik përkatës do të jetë zona, ku kushtet objektive të konkurrencës për ofruesit e shërbimeve janë të ngjashme, dhe ku konkurrentët janë në gjendje të ofrojnë shërbimet e tyre. Është e nevojshme që të shqyrtohet mundësia që këta ofrues shërbimesh të kenë akses tek përdoruesit përfundimtarë në secilën pjesë të kësaj zone, me kushte të ngjashme dhe ekonomikisht të qëndrueshme. Kushtet/kriteret rregulluese, siç janë kriteret për licencën dhe çdo e drejtë ekskluzive ose e veçantë që kanë konkurrentet lokalë të aksesit, janë veçanërisht të rëndësishëm.

Pjesa III

1. Parimet

Autoriteti i Konkurrencës do të zbatojë parimet si më poshtë:

1. Autoriteti i Konkurrencës zbaton dispozitat ligjore në fuqi në fushën e konkurrencës dhe konkretisht Ligjin Nr 9121/2003 “Për mbrojtjen e konkurrencës”, i ndryshuar dhe aktet nënligjore në zbatim të tij. I gjithë legjislacioni tjetër në fushën e telekomunikacioneve interpretohen në mënyrë konsistente me ligjin e konkurrencës, në mënyrë që të sigurohet zbatimi më i mirë i tyre në sektorin e telekomunikacioneve.
2. Në kontekstin e marrëveshjeve të aksesit, legjislacioni në fushën e konkurrencës është i rëndësishëm dhe i zbatueshëm për funksionimin e duhur të sektorit. Gjithashtu, duhet të kihet parasysh se disa parime të ligjit të konkurrencës të marra parasysh më poshtë, mbulohen edhe nga rregullat e veçanta të kuadrit ligjor në fushën e telekomunikacioneve. Zbatimi i duhur i këtyre rregullave shpeshherë mund edhe të shmangë nevojën për zbatimin e rregullave të konkurrencës,
3. Për sa i përket sektorit të telekomunikacionit, duhet t’i kushtohet vëmendje kostove të detyrimeve për ofrimin universal. Detajet e detyrimeve të shërbimit universal janë një çështje rregullatore, megjithatë në çdo rast do të respektohen edhe parimet e konkurrencës.
4. Nëse një ndërmarrje gëzon të drejtat e veçanta ose ekskluzive, ose nëse një ndërmarrje që zotërohet nga Shteti, do t’i kërkohej ose do të autorizohet nga një ent rregullator kombëtar, që të bashkohej në një sjellje që çon drejt abuzimit të pozitës së tij dominuese, atëherë Autoriteti i Konkurrencës mund të merrte një vendim duke kërkuar përfundimin e shkeljes.

2. Pozita dominuese

1. Në mënyrë që një ndërmarrje të ofrojë shërbim në tregun e shërbimeve të telekomunikacionit, ajo duhet të ketë akses në disa objekte/facilitete. Për shembull, interkoneksioni me rrjetin e ndërlidhur publik të telekomunikacionit do të jetë i nevojshëm për ofrimin e shërbimeve të telekomunikacionit. E drejta për

të hyrë në këtë rrjet do të jetë gjithmonë në dorë të një OT-je me pozitë dominuese. Për sa i përket marrëveshjeve të aksesit, pozita dominuese që vjen nga kontrolli i objekteve duhet të jetë shumë i rëndësishëm për vlerësimin që kryen Autoriteti i Konkurrencës.

2. Pozita dominuese e një ndërmarrje nuk varet vetëm nga të drejtat ligjore që i janë dhënë asaj ndërmarrjeje. Fundi i ndërmarrjeve monopole ligjore nuk do të thotë detyrimisht edhe fundin e pozitive dominuese. Zhvillimi i konkurrencës efektive nga ofruesit e rrjeteve alternative me kapacitet të përshtatshëm dhe shtrirje gjeografike, do të kërkojë kohë.
3. Rasti i Tetra Pak⁴ është i rëndësishëm në sektorin e telekomunikacionit. Gjykata u shpreh se lidhjet shumë të ngushta midis tregut të pozitës dominuese dhe atij jo dominuese, dhe pjesës jashtëzakonisht të lartë të tregut me pozitë dominuese, Tetra Pak ishte 'në një situatë të krahasueshme me atë të mbajtjes së një pozite dominuese në tregun në fjalë si një e tërë'. Rasti Tetra Pak ka të bëjë me tregjet horizontale të lidhura ngushtë: analiza është njësoj e zbatueshme, edhe për tregjet e lidhura ngushtë vertikale, të cilat do të jenë të zakonshme në sektorin e telekomunikacionit. Në sektorin e telekomunikacionit, shpesh ndodh që një operator i veçantë, ka një pozitë jashtëzakonisht të fortë në tregjet e infrastrukturës dhe në tregjet në rrjedhën e poshtme të asaj infrastrukture. Shpenzimet e infrastrukturës gjithashtu zakonisht përbëjnë koston e vetme më të madhe të veprimeve në rrjedhën e poshtme. Për më tepër, operatorët shpesh do të përballen me konkurrentët e njëjtë si në infrastrukturë, edhe në tregjet e rrjedhës së poshtme.
4. Prandaj është e mundur të parashikohen një numër situatash, ku do të ketë tregje të lidhura ngushtë, së bashku me një operator që ka një shkallë shumë të lartë të fuqisë së tregut në të paktën një nga këto tregje.
5. Nëse këto rrethana janë të pranishme, mund të jetë i përshtatshëm konstatimi se operatori i veçantë ka qenë në një situatë të krahasueshme me atë të mbajtjes së një pozite dominuese në tregjet në fjalë si një e tërë.
6. Në sektorin e telekomunikacionit, koncepti i "objekteve/faciliteteve (lehtësira) thelbësore" në shumë raste do të jetë i rëndësishëm në përcaktimin e detyrave të OT-ve me pozitë dominuese. Shprehja e objektit thelbësor përdoret për të përshkruar një strukturë ose infrastrukturë, e cila është thelbësore për mbërritjen deri tek konsumatorët, dhe/ose mundësimin e konkurrentëve për të vazhduar aktivitetin e biznesit të tyre dhe që nuk mund të përsëriten me ndonjë mjet tjetër të arsyeshëm.
7. Një ndërmarrje që kontrollon aksesin në një strukturë thelbësore gëzon një pozitë dominuese. Në anën tjetër, një ndërmarrje mund të gëzojë një pozitë dominuese edhe pa kontrolluar një strukturë thelbësore.

⁴ Në secilin treg, Tetra Pak u përball me të njëjtat klientë potencialë dhe konkurrentët aktualë. Rasti C-333/94 P, Tetra Pak International SA kundër Komisionit [1996] ECR I-5951.

3. Tregjet e shërbimit

Një nga faktorët që përdoren për të matur fuqinë e tregut të një ndërmarrjeje, janë shitjet që i përkasin asaj ndërmarrjeje, të shprehur në përqindje të shitjeve totale në treg për shërbimet që janë të zëvendësueshme në zonën përkatëse gjeografike. Për sa i përket tregut të shërbimeve, do të vlerësohet *inter-alia*, xhiroja e gjeneruar nga shitjet për shërbimet e zëvendësueshme, duke përfshirë shitjet ose përdorimin e brendshëm të shërbimeve të interkoneksionit dhe shitjet e përdorimit të brendshëm të infrastrukturës lokale, duke marrë në konsideratë kushtet konkurruese dhe strukturën e ofertë- kërkesës në treg.

4. Aksesit në objekte / lehtësira

1. Koncepti i "aksesit" mund të lidhet me një sërë situatash, duke përfshirë disponueshmërinë e linjave të dhëna me qira, që mundësojnë një ofrues të shërbimit të ndërtojë rrjetin e vet dhe ndërlidhjen në kuptimin e ngushtë, që është ndërlidhja e dy rrjeteve të telekomunikacionit, për shembull celular dhe fiks. Në lidhje me aksesin është e mundur, që operatori ekzistues të mbetet dominant edhe për disa kohë pasi ka ndodhur liberalizimi ligjor. Operatori ekzistues, i cili kontrollon objektet, është shpesh edhe ofruesi më i madh i shërbimeve, dhe në të kaluarën nuk ka pasur nevojë të dallojë ndërmjet bartjes së shërbimeve të telekomunikacionit dhe ofrimit të këtyre shërbimeve tek përdoruesit fundorë. Tradicionalisht, një operator i cili është gjithashtu një ofrues shërbimi, nuk ka kërkuar që krahu i tij operativ në tregjet e rrjedhës së poshtme të paguajë për akses dhe për këtë arsye nuk ka qenë e lehtë për të llogaritur të ardhurat që do të alokohen në objekt. Në rastin kur një operator siguron si akses ashtu edhe shërbime, është e nevojshme të ndahen të ardhurat si bazë për llogaritjen e pjesës së kompanisë në cilindo treg të përfshirë. Në këtë rast mund të mbahet një llogari e veçantë (në bilanc) për "aktivitetet që lidhen me interkoneksionin, duke përfshirë të dy shërbimet e interkoneksionit të ofruara brenda dhe shërbimet e interkoneksionit që u ofrohen të tjerëve dhe aktivitetet e tjera".
2. Domethënia ekonomike e marrjes së aksesit gjithashtu varet nga mbulimi i rrjetit, me të cilin kërkohet ndërlidhja. Prandaj, përveç përdorimit të shifrave të xhiros, kur është e mundur, do të merret parasysh edhe numri i konsumatorëve që kanë nënshkruar për shërbimet e ofruara nga kompania me pozitë dominuese. Këto shërbime janë të krahasueshme me ato që ofruesi i shërbimit që kërkon akses ka për qëllim të ofrojë. Prandaj, fuqia e tregut për një ndërmarrje të caktuar do të matet pjesërisht nga numri i pajtimtarëve që janë të lidhur me pikat e përfundimit të rrjetit të telekomunikacionit të asaj ndërmarrjeje, e shprehur si përqindje e numrit të përgjithshëm të pajtimtarëve të lidhur me pikat e përfundimit në zonën përkatëse gjeografike.

5. Zëvendësueshmëria nga ana e ofertës

Zëvendësueshmëria nga ana e ofertës është gjithashtu e rëndësishme për çështjen e pozitës dominuese. Një pjesë e tregut prej mbi 50%, zakonisht është e mjaftueshme për të treguar dominancë, edhe pse duhet të shqyrtohen faktorë të tjerë. Për shembull,

shqyrtimi i ekzistencës së ofruesve të tjerë të rrjetit, nëse ka, në zonën përkatëse gjeografike, për të përcaktuar nëse infrastrukturat e tilla alternative janë mjaft të dendura për të siguruar konkurrencë në rrjetin e ndërtuar tashmë, dhe masën në të cilën do të ishte e mundur që ofruesit e aksesit të ri të hynin në treg.

6. Faktorë të tjerë të rëndësishëm

1. Për të përcaktuar nëse një operator është në pozitë dominuese, përveç të dhënave të aksioneve të tregut dhe zëvendësueshmërisë nga ana e ofertës, gjithashtu do të shqyrtohet, nëse operatori ka akses të privilegjuar në objekte të cilat nuk mund të kopjohen në mënyrë të arsyeshme brenda një afati kohor të përshtatshëm, qoftë për arsye ligjore ose për shkak se do të kushtonte shumë.
2. Duke qenë se ofruesit konkurrues të aksesit shfaqen dhe sfidojnë pozitën dominuese të ofruesve ekzistues, fusha e veprimit të tyre dhe sidomos shtrirja e tyre territoriale, do të luajë një rol të rëndësishëm në përcaktimin e fuqisë së tregut. Autoriteti i Konkurrencës ndjek zhvillimin e tregut në lidhje me këto çështje dhe do të marrë parasysh çdo kusht të ndryshuar të tregut në vlerësimin e tij për çështjet e aksesit nën rregullat e konkurrencës.

7. Dominanca e përbashkët/kolektive

1. Rregullat e konkurrencës zbatohen edhe kur më shumë se një ndërmarrje zotëron një pozitë dominuese.
2. Shprehja "abuzimi nga një ose më shumë ndërmarrje", përshkruan diçka të ndryshme nga ndalimi i marrëveshjeve antikonkurrese ose praktikave të bashkërenduara sipas nenit 4 të Ligjit.
3. Dy ndërmarrje, secila me pozitë dominuese në një treg të veçantë kombëtar, nuk janë e njëjta gjë si dy ndërmarrje me pozitë dominuese të përbashkët. Për dy ose më shumë ndërmarrje të jenë në një pozicion të përbashkët dominues, duhet të kenë në thelb të njëjtin pozicion ndaj klientëve dhe konkurrentëve të tyre, siç ka një ndërmarrje e vetme nëse ajo është në një pozitë dominuese. Me referencë specifike në sektorin e telekomunikacioneve, dominimi i përbashkët mund të arrihet nga dy operatorë të infrastrukturës së telekomunikacionit që mbulojnë të njëjtin treg gjeografik.
4. Përveç kësaj, për dy ose më shumë ndërmarrje që të jenë në pozitë dominuese të përbashkët, është e nevojshme, edhe pse jo e mjaftueshme, që të mos ketë konkurrencë efektive midis ndërmarrjeve në tregun përkatës. Kjo mungesë e konkurrencës në praktikë mund të jetë për shkak të faktit, se kompanitë kanë lidhje të tilla si marrëveshjet për bashkëpunim, ose marrëveshjet e interkoneksionit. Megjithatë, kjo nuk nënkupton që lidhjet e tilla janë ligjërisht të nevojshme që të ekzistojë një pozitë e përbashkët dominuese, si duke marrë në konsideratë teorinë ekonomike, ashtu edhe parimet e konkurrencës. Është një lidhje ekonomike që ekziston kur ka një lloj ndërvarësie që shpesh ndodh në situatat oligopoliste. Nuk ka ndonjë arsye në ligj apo në teorinë ekonomike për të kërkuar ndonjë lidhje tjetër ekonomike midis kompanive të përbashkëta dominuese. Duke pasur parasysh këtë, në praktikë lidhjet e tilla shpesh do të ekzistojnë në sektorin e

telekomunikacionit, ku OT-të kombëtare në mënyrë të pashmangshme kanë lidhje të llojeve të ndryshme me njëri-tjetrin.

5. Për të marrë si shembull aksesin në rrjetin lokal, në disa vende kjo mund të kontrollohej në të ardhmen e afërt nga dy operatorë, nga operatori ekzistues dhe nga një operator kabllor. Për të ofruar shërbime të veçanta për konsumatorët, është e nevojshme aksesin në rrjetin lokal të operatorit të televizionit ose të televizionit kabllor. Në varësi të rrethanave të rastit dhe në veçanti në marrëdhëniet midis tyre, është e pamundur që ndonjë operator të ketë një pozitë dominuese. Megjithatë, së bashku ato mund të mbajnë një monopol të përbashkët të aksesit në këto objekte. Në planin afatgjatë, zhvillimet teknologjike mund të çojnë drejt zbatimit të mekanizmave të tjerë të aksesit në rrjetin lokal, siç janë rrjetet e energjisë. Ekzistenca e mekanizmave të tillë do të merret parasysh në përcaktimin, nëse ekzistojnë ose jo pozitat dominuese, ose pozitat e përbashkëta dominuese.

8. Abuzimi me pozitën dominuese

1. Zbatimi i nenit 9 të ligjit presupozon ekzistencën e një pozite dominuese, dhe disa lidhje midis pozitës dominuese dhe sjelljes së supozuar abuzive. Shpesh do të jetë e nevojshme në sektorin e telekomunikacionit të ekzaminohet një numër tregjesh të lidhura, një ose më shumë prej të cilave mund të dominohen nga një operator i caktuar. Në këto rrethana, ka një numër situatash të mundshme ku mund të lindin abuzime:
 - a) sjellja në tregun dominant që ka efekte mbi tregun e dominuar;
 - b) sjellja në tregun e dominuar që ka efekte mbi tregje të ndryshme nga tregu i dominuar;
 - c) sjellja në një treg ndryshe nga tregu i dominuar dhe që ka efekte mbi tregun e dominuar;
 - d) sjellja në një treg ndryshe nga tregu i dominuar dhe që ka efekte mbi një treg ndryshe nga tregu i dominuar.
2. Edhe pse rrethanat faktike dhe ekonomike të sektorit të telekomunikacionit janë shpesh të reja, në shumë raste zbatohen parimet e ligjit të konkurrencës. Kur shikojmë problemet e konkurrencës në këtë sektor, është e rëndësishme të mbahet parasysh praktikatat që mund të eksitojnë për shembull, në lidhje me shfrytëzimin e fuqisë së tregut, diskriminimin dhe paketat.

9. Refuzimi për të dhënë akses në objekte/facilitete dhe aplikimi për kushte të pafavorshme

1. Refuzimi për të dhënë akses mund të ndalohet sipas nenit 9 të ligjit, nëse refuzimi është bërë nga një kompani që ka pozitë dominuese për shkak të kontrollit të saj të objekteve, duke pasur parasysh faktin që OT- të ekzistuese në fjalë do të jenë për një të ardhme të parashikueshme. Refuzimi mund të ketë "efektin e pengimit të ruajtjes së shkallës së konkurrencës ende ekzistuese në treg ose rritjes së konkurrencës". Refuzimi do të jetë abuziv, vetëm nëse ka efekte shfrytëzuese ose antikonkurruese. Tregjet e shërbimeve në sektorin e telekomunikacionit fillimisht do të kenë pak lojtarë konkurrues dhe refuzimet do të ndikojnë në përgjithësi në

konkurrencën në ato tregje. Në të gjitha rastet e refuzimit, çdo justifikim do të shqyrtohet nga afër për të përcaktuar nëse është objektive.

2. Përgjithësisht ekzistojnë tre skenare relevante:
 - (a) refuzimi i dhënies së aksesit për qëllimet e një shërbimi ku një operatori tjetër i është dhënë akses nga ofruesi i aksesit për të operuar në atë treg të shërbimeve;
 - (b) refuzimi i dhënies së aksesit për qëllime të një shërbimi, kur asnjë operator tjetër nuk i është dhënë akses nga ofruesi i aksesit për të operuar në atë treg të shërbimeve;
 - (c) tërheqjen e aksesit nga një klient ekzistues.

10. Diskriminimi

1. Sa i përket skenarit të parë të mësipërm, është e qartë se refuzimi për të furnizuar një klient të ri, në rrethanat kur një pronar i objekteve dominuese tashmë është duke furnizuar një ose më shumë klientë, që veprojnë në të njëjtin treg në rrjedhën e poshtme, do të përbënte një trajtim diskriminues, i cili nëse do të kufizonte konkurrencën në tregun në rrjedhën e poshtme, do të ishte një abuzim. Kur operatorët e rrjetit ofrojnë shërbime të shitjes me pakicë të njëjta ose të ngjashme me ato si pala që kërkon akses, ato mund të kenë nxitjen dhe mundësinë për të kufizuar konkurrencën dhe për të keqpërdorur pozitën e tyre dominuese në këtë mënyrë. Natyrisht, mund të kenë arsyetime për një refuzim të tillë, për shembull, kundrejt aplikuesve që paraqesin rrezik potencial të kredencialeve. Në mungesë të ndonjë justifikimi objektiv, një refuzim zakonisht do të ishte një keqpërdorim i pozitës dominuese në tregun e aksesit.
2. Në përgjithësi, detyra e ndërmarrjes me pozitë dominuese është të sigurojë aksesin, në mënyrë të tillë që mallrat dhe shërbimet që ofrohen për kompanitë e mëvonshme, të jenë të disponueshme në kushte jo më pak të favorshme sesa ato që u jepen palëve të tjera, duke përfshirë edhe veprimet e saj përkatëse në rrjedhën e poshtme.

11. Lehtësi thelbësore/ objekte thelbësore⁵

1. Sa i përket situatës së dytë të mësipërme, lind pyetja nëse ofruesi i aksesit duhet të jetë i detyruar të lidhë kontratë me ofruesin e shërbimeve në mënyrë që të lejojë ofruesin e shërbimit të operojë në një treg të ri shërbimi. Aty ku kufizimet e kapaciteteve nuk janë një çështje problematike dhe kur kompania që refuzon të ofrojë akses në objektin e saj nuk ka siguruar akses në atë objekt, qoftë në krahun e tij të rrjedhës së poshtme apo në ndonjë ndërmarrje tjetër që vepron në atë treg të shërbimeve, atëherë nuk është e qartë se çfarë justifikimit tjetër objektiv mund të ketë.
2. Në fushën e transportit, në BE, nëse një firmë kontrollon një objekt thelbësor, duhet të japë akses në rrethana të caktuara. Të njëjtat parime zbatohen edhe për sektorin e telekomunikacionit. Nëse nuk ka alternativa komerciale të mundshme për aksesin që kërkohet, atëherë nëse aksesin nuk jepet, pala që kërkon akses nuk

⁵ Essential facilities

- do të jetë në gjendje të operojë në tregun e shërbimit. Prandaj, refuzimi në këtë rast do të kufizonte zhvillimin e tregjeve të reja ose produkteve të reja në ato tregje ose pengonte zhvillimin e konkurrencës në tregjet ekzistuese. Refuzimi me këto efekte ka të ngjarë të ketë efekte abuzive.
3. Parimi, që i detyron ndërmarrjet me pozitë dominuese të nënshkruajnë kontrata në rrethana të caktuara, shpesh do të jenë relevante në sektorin e telekomunikacionit. Edhe aty ku kufizimet tashmë ekzistojnë, ose do të ngrihen së shpejti, konkurrenca në tregjet në rrjedhën e poshtme do të vazhdojë të varet nga çmimet dhe kushtet e aksesit në shërbimet e rrjetit në rrjedhën e sipërme, të cilat vetëm gradualisht do të reflektojnë forcat konkurruese të tregut. Duke pasur parasysh ritmin e ndryshimeve teknologjike në sektorin e telekomunikacionit, është e mundur të parashikohen situata ku kompanitë do të kërkonin të ofronin produkte ose shërbime të reja, të cilat nuk janë në konkurrencë me produktet ose shërbimet e ofruara tashmë nga operatori dominues i aksesit, por janë në konkurrencë për atë produkt të cilin ky operator është hezitues për të siguruar akses.
 4. Autoriteti i Konkurrencës duhet të sigurojë, që kontrolli mbi objektet/facilitetet që gëzojnë operatorët ekzistues, nuk përdoret për të penguar zhvillimin e një mjedisi konkurrues në telekomunikacion. Një ndërmarrje që ka pozitë dominuese në tregun e shërbimeve dhe që kryen një abuzim në kundërshtim me nenin 9 në atë treg, mund t'i kërkohet, me qëllim që t'i jepet fund abuzimit, të ofrojë akses në objektin (facilitetet që ajo ofron) e saj për një ose më shumë konkurrentë në atë treg. Në veçanti, një ndërmarrje mund të abuzojë me pozitën e saj dominuese, nëse me veprimet e saj pengon daljen e një produkti apo shërbimi të ri.
 5. Pika e nisjes për analizën që do të kryhet, do të jetë identifikimi i një tregu ekzistues ose potencial për të cilin kërkohet akses. Për të përcaktuar nëse duhet t'i jepet akses sipas parimeve të konkurrencës, do të merret në konsideratë një degë e ndërmarrjes me pozitë dominuese, për të mosdiskriminuar (shihni më poshtë), lidhur me elementët e mëposhtëm, të marrë të gjithë së bashku:
 - a) Aksesit në objektin (facilitetet që ofron) në fjalë është gjithmonë thelbësor, në mënyrë që ndërmarrjet të konkurrojnë në tregun përkatës. Çështja kryesore është se çfarë është me të vërtetë thelbësore/ e rëndësishme. Nuk mjafton fakti që pozita e ndërmarrjes që kërkon akses do të jetë më avantazhuese nëse do të jepet akses, por refuzimi i aksesit duhet të çojë në faktin që aktivitetet e propozuara, ose të bëhen të pamundura ose jo ekonomike (në mënyrë të pashmangshme dhe shumë serioze jo ekonomike). Edhe pse, për shembull, infrastruktura alternative mund të jetë përdorur për shërbimet e liberalizuara, do të kalojë disa kohë përpara se kjo të jetë një alternativë e kënaqshme për objektet (facilitetet që ofron) e operatorit ekzistues. Një infrastrukturë alternative, në të tashmen, nuk ofron të njëjtin densitet mbulimi gjeografik, si ai i rrjetit të operatorit ekzistues;
 - a) Ka kapacitet të mjaftueshëm në dispozicion për të siguruar akses;
 - b) Zotëruesi i objektit nuk ka mundësi të kënaq kërkesën për tregun ekzistues të shërbimit ose prodhimit, bllokon emergjencën për një shërbim ose produkt të ri, ose e ndalon konkurrencën një treg ekzistues ose potencial mallrash e shërbimesh;

- c) Ndërmarrja që kërkon akses është përgatitur të paguajë çmimin e arsyeshëm dhe jo diskriminues, dhe do të pranojë kushtet e aksesin jo diskriminues;
- d) Nuk ka justifikim objektiv për të refuzuar aksesin e siguruar. Justifikimet në këtë rast mund të përfshijnë vështirësitë në sigurimin e aksesit për ndërmarrjen që e kërkon, ose nevojën e zotëruesit të objektit, i cili ka bërë investimin duke synuar prezantimin me produktin ose shërbimin e ri, që të ketë kohë ose mundësi të mjaftueshme që të përdorë objektin për të sjellë produktet ose shërbimet e reja në treg. Gjithsesi, edhe pse çdo justifikim do të shihet me kujdes rast pas rasti, është veçanërisht e rëndësishme në sektorin e telekomunikacionit që të mos nënvlerësohen përfitimet që vijnë nga fryma konkurruesve për përdoruesit fundorë, si pasojë e aktivitetit të që ushtrojnë monopolistët shtetëror ekzistues, në mënyrë që të mos parandalohet konkurrencën nga zhvillimi.

Për të përcaktuar nëse është shkelur neni 9 i ligjit, do të merren parasysh si situata faktike, ashtu edhe zona gjeografike të tjera, dhe kur nevojitet, edhe marrëdhënia midis kërkesës së aksesit dhe konfigurimi teknik i objektit/facilitetit.

- 6. Çështja e justifikimit objektiv do të kërkojë analizë të veçantë në këtë fushë. Përveç përcaktimit nëse vështirësitë e përmendura në ndonjë rast të veçantë janë të mjaftueshme për të justifikuar refuzimin e dhënies së aksesit, autoritetet përkatëse duhet gjithashtu të vendosin nëse këto vështirësi janë të mjaftueshme për të tejkaluar dëmet e bëra ndaj konkurrencës, nëse aksesit refuzohet, ose bëhet më e vështirë nëse tregjet e shërbimeve në rrjedhën e poshtme janë të kufizuara.
- 7. Tre elemente të rëndësishme që kanë të bëjnë me aksesin, të cilat mund të manipulohen nga ofruesi i aksesit në mënyrë që, në fakt, të refuzojnë të ofrojnë akses janë koha, konfigurimi teknik dhe çmimi.
- 8. OT-të me pozitë dominuese kanë për detyrë të trajtojnë me efikasitet kërkesat për akses: vonesat e panevojshme dhe të pashpjegueshme, ose të pajustificuara në përgjigjen ndaj një kërkesë për akses mund të përbëjnë një abuzim. Në veçanti, megjithatë, Autoriteti do të kërkojë të krahasojë përgjigjen ndaj një kërkesë për akses me:
 - a) kohëzgjatjen dhe kushtet e zakonshme të zbatueshme, kur pala përgjegjëse i mundëson akses në facilitetet e saj degës së vet ose degës së saj operuese;
 - b) përgjigjet ndaj kërkesave për akses në facilitete të ngjashme;
 - c) shpjegimet e dhëna për çdo vonesë në trajtimin e kërkesave për akses.
- 9. Çështjet e konfigurimit teknik do të shqyrtohen në mënyrë të ngjashme në mënyrë që të përcaktojnë nëse ato janë të vërteta. Në parim, rregullat e konkurrencës kërkojnë që palës, që kërkon akses, duhet t'i jepet akses në pikën më të përshtatshme për palën kërkuese, me kusht që kjo pikë të jetë teknikisht e realizueshme për ofruesin e aksesit. Çështjet e mundësisë teknike mund të jenë justifikime objektive për refuzimin e furnizimit, për shembull, trafiku për të cilin kërkohet aksesit duhet të plotësojë standardet përkatëse teknike për infrastrukturën, ose mund të ketë edhe çështje të kufizimeve të kapaciteteve, ku duhet të jeper arsytet e veprimeve.
- 10. Çmimet e larta/i tepërt për akses, si dhe abuzimi në vetvete , gjithashtu mund të përbëjë një refuzim efektiv për dhënien e aksesit.

11. Ka një numër elementësh të këtyre testeve që kërkojnë vlerësim të kujdesshëm. Çështja e çmimeve në sektorin e telekomunikacionit do të lehtësohen nga detyrimet që lindin në këtë sektor, për të pasur sisteme transparente të kostos së llogarive.

12. Tërheqja e furnizimeve/ofrimit

1. Ka shumë raste në praktikë që lidhen me tërheqjen e furnizimit (mos-ofrimi tek) nga konkurrentët e rrjedhës së poshtme⁶.
2. Ndërprerja e njëanshme e marrëveshjeve të aksesit ngre çështje thelbësisht të ngjashme me ato të ekzaminuara në lidhje me refuzimet. Tërheqja e aksesit nga një klient ekzistues zakonisht do të jetë abuzive. Përsëri, arsyet objektive mund të ofrohen për të justifikuar përfundimin. Çdo arsye e tillë duhet të jetë proporcionale me efektet në konkurrencën e tërheqjes.

13. Forma të tjera të abuzimit

Refuzimi për të siguruar akses është vetëm një formë e abuzimit të mundshëm në këtë fushë. Abuzimet gjithashtu mund të lindin në kontekstin e aksesit që është dhënë. Një abuzim mund të ndodhë *inter-alia*, kur operatori po sillet në mënyrë diskriminuese ose veprimet e operatorit përndryshe kufizojnë tregjet ose zhvillimin teknik. Më poshtë janë shembuj jo të plotë të abuzimit që mund të ndodhin.

14. Konfigurimi i rrjetit

Konfigurimi i rrjetit nga një operator rrjeti me pozitë dominuese, që e bën aksesin/qasjen objektivist më të vështirë për ofruesit e shërbimeve, mund të përbëjë një abuzim, me përjashtim të rasteve kur është e objektivist i justifikueshëm. Një justifikim objektiv do të ishte rasti, kur konfigurimi i rrjetit përmirëson efikasitetin e rrjetit në përgjithësi.

15. Lidhja- Tying

Kjo praktikë është shumë shqetësuese, veçanërisht në rastet kur përshin lidhjen e shërbimeve, për të cilat OT ka pozitë dominuese, me ato shërbime për të cilat nuk ka pozitë domuniese. Kur operatori i rrjetit që ka pozitë dominuese dhe është i integruar vertikalisht, e detyron palën që kërkon akses për të blerë një ose më shumë shërbime pa justifikim të përshtatshëm, kjo mund të përjashtojë rivalët e ofruesit të aksesit me pozitë dominuese nga ofrimi i këtyre elementeve të paketës në mënyrë të pavarur. Kjo kërkesë mund të përbëjë një abuzim sipas nenit 9 të ligjit.⁷

⁶ Praktika e BE-së: Për ndërmarrjen tregtare Solvents, Gjykata u shpreh se "një ndërmarrje e cila ka një pozitë dominuese në tregun e lëndëve të para dhe e cila me qëllim të rezervimit të lëndës së parë për prodhimin e derivateve të veta refuzon të furnizojë një klient, i cili është vetë prodhues i këtyre derivateve dhe prandaj rrezikon të eliminojë të gjithë konkurrencën nga ana e këtij klienti, është duke abuzuar me pozitën e saj dominuese.

⁷ Gjykata Evropiane është shprehur se "... edhe kur shitjet e lidhura të dy produkteve janë në përputhje me përdorimin komercial ose ka një lidhje natyrore midis dy produkteve në fjalë, shitjet e tilla ende mund të përbëjnë abuzim në kuptim , me përjashtim të rastit kur janë të justifikuara objektivist ... ' "

16. Vendosja e çmimit

Në përcaktimin nëse ekziston një problem çmimi sipas rregullave të konkurrencës, do të jetë e nevojshme të tregohet se kostot dhe të ardhurat ndahen në mënyrë të përshtatshme. Shpërndarja e gabuar e kostove dhe ndërhyrja në çmimet e transferimit mund të përdoren si mekanizma për fshehjen e çmimeve të larta/tepruara, çmimeve grabitqare ose shtrëngimi i çmimeve (*price squeeze*).

17. Çmimet padrejtësisht të larta

1. Problemet e çmimeve në lidhje me aksesin për ofruesit e shërbimeve në objektet/facilitetet e operatorit me pozitë dominuese, shpesh do të sillen rreth çmimeve tepër të larta. Në mungesë të një alternative tjetër të zbatueshme ndaj objektit/faciliteteve për të cilin kërkohet akses nga ofruesit e shërbimeve, operatori me pozitë dominuese mund të priret të vendosë çmime padrejtësisht të larta.
2. Çmimet padrejtësisht të larta janë përcaktuar si “të tepruara /tejet të larta në lidhje me vlerën ekonomike të shërbimit të ofruar”. Përveç kësaj, në praktikën e BE është qartësuar se një nga mënyrat që kjo mund të llogaritet është si më poshtë: "Ky tejkallim, *inter-alia*, mund të përcaktohet objektivisht nëse do të ishte e mundur që ai të llogaritej duke bërë një krahasim midis çmimit të shitjes së produktit në fjalë dhe kostos së prodhimit" .
3. Është e nevojshme të përcaktohet, se cilat janë shpenzimet aktuale për produktin përkatës. Prandaj alokimi i duhur i kostos është thelbësor për të përcaktuar nëse një çmim është i tepruar/tejet i lartë. Për shembull, kur një ndërmarrje është e angazhuar në një numër aktivitete, do të jetë e nevojshme të alokohen shpenzimet përkatëse për aktivitetet e ndryshme, së bashku me një kontribut të përshtatshëm ndaj kostove të përbashkëta. Gjithashtu, mund të jetë e përshtatshme të përcaktohet metodologjia e duhur e shpërndarjes së kostove kur diskutohet një çështje e tillë.
4. Përcaktimi, nëse përbën një çmim padrejtësisht të lartë, mund të merret parasysh legjislacioni përkatës i fushës për sektorin e caktuar.
5. Për më tepër, krahasimi me zonat e tjera gjeografike mund të përdoret gjithashtu si një tregues i një çmimi padrejtësisht të lartë: mund të bëhet një krahasim midis çmimeve të vëna nga një ndërmarrje me pozitë dominuese dhe atyre çmimeve të vendosura në tregje të cilat janë të hapura për konkurrencë. Një krahasim i tillë mund të sigurojë një bazë për të vlerësuar nëse çmimet e vendosura nga ndërmarrja me pozitë dominuese janë apo jo të drejta. Në rrethana të caktuara, kur të dhënat krahasuese nuk janë të disponueshme, autoritetet rregullatore përcaktojnë se cili do të ishte çmimi konkurrues në mënyrë që të ekzistonte një treg konkurrues. Në një rast të përshtatshëm, një analizë e tillë mund të merret parasysh nga Autoriteti i Konkurrencës në përcaktimin e një çmimi padrejtësisht të lartë.

18. Çmimet grabitqare

1. Çmimi grabitqar ndodh, *inter-alia*, kur një ndërmarrje me pozitë dominuese shet një të mirë ose shërbim nën kosto për një periudhë të qëndrueshme kohore, me qëllim të pengimit të hyrjes ose të largimit të një rivali nga tregu, duke i mundësuar ndërmarrjes me pozitë dominuese të rritë më tej fuqinë e saj të tregut dhe në një të ardhme të afërt, të rrisë fitimet e saj të grumbulluara. Çmime të tilla padrejtësisht të ulëta janë në kundërshtim me nenin 9 të ligjit. Një problem i tillë mund të ngrihet, për shembull, në kontekstin e konkurrencës ndërmjet rrjeteve të ndryshme të infrastrukturës së telekomunikacionit, ku një operator me pozitë dominuese mund të vendosë çmime të ulëta të aksesit, në mënyrë që të eliminojë konkurrencën nga ofruesit e tjerë të infrastrukturës. Në përgjithësi, çmimi është abuziv nëse është nën koston mesatare të ndryshueshme të ndërmarrjes me pozitë dominuese, ose nëse është nën mesataren e shpenzimeve totale dhe nëse është pjesë e një plani antikorrues. Në industrinë e rrjetit, një zbatim i thjeshtë i rregullit të mësipërm nuk do të pasqyronte realitetin ekonomik të industrive të rrjetit⁸.
2. Për të tregtuar një shërbim ose grup shërbimesh me fitim, një operator duhet të miratojë një strategji çmimi, me anë të së cilës koston totale të saj shtesë në sigurimin e atij shërbimi ose grupi shërbimesh mbulohen nga të ardhurat shtesë të fituara si rezultat i ofrimit të atij shërbimi ose grupi shërbimesh. Kur një operator dominues vendos një çmim për një produkt ose shërbim të caktuar, i cili është nën koston totale mesatare të ofrimit të atij shërbimi, operatori duhet ta justifikojë këtë çmim në terma komercial: një operator me pozitë dominuese do të përfitonte nga një politikë e tillë çmimi vetëm nëse një ose më shumë nga konkurrentët e tij dobësohet/humbet fuqinë në treg dhe ky do të ishte një abuzim.
3. Shumë e rëndësishme, në të tilla raste është përcaktimi i çmimit nën të cilin një ndërmarrje mund të fitojë vetëm duke dobësuar, ose eliminuar një ose më shumë konkurrentë. Strukturat e koston në industrinë e rrjetit, kanë tendencë të jenë mjaft të ndryshme nga shumica e industrive të tjera, pasi ato ekzistueset kanë kosto të përbashkëta shumë më të mëdha.
4. Për shembull, në rastin e ofrimit të shërbimeve të telekomunikacionit, një çmim që barazohet me koston variabile të një shërbimi mund të jetë shumë më i ulët se çmimi, që operatori ka nevojë për të mbuluar koston e ofrimit të shërbimit. Për të aplikuar testin AKZO (rasti AKZO i Komisionit Evropian) për çmimet që do të zbatohen me kalimin e kohës nga një operator dhe që do të përbëjnë bazën lidhur me vendimet që do të marrë operatori për të investuar, shpenzimet duhet të përfshijnë koston totale që vijnë duke u rritur, lidhur me ofrimin e shërbimit. Në

⁸ Ky rregull u vendos në rastin AKZO⁸, ku Gjykata e Drejtësisë (Evropiane) përcaktoi shpenzimet mesatare të ndryshueshme si 'ato që ndryshojnë në varësi nga sasitë e prodhuara' dhe shpjegoi arsyetimin pas rregullave si në vijim: "Një ndërmarrje me pozitë dominuese nuk ka interes të zbatojë çmime të tilla, përveç në rastet e eliminimit të konkurrentëve, në mënyrë që të mundësojë më pas rritjen e çmimeve duke shfrytëzuar pozitën e saj monopolistike, pasi duke qenë se secila shitje gjeneron një humbje, përkatësisht shumën totale të kostove fikse (që do të thotë, ato që mbeten konstante pavarësisht nga sasitë e prodhuara) dhe së paku një pjesë e kostove të ndryshueshme që lidhen me njësitë e prodhuara".

analizimin e situatës, duhet t'i kushtohet vëmendje kornizës kohore të përshtatshme mbi të cilën duhet të analizohen kostot. Në shumicën e rasteve, ka arsye për të besuar se as afati shumë i shkurtër dhe as shumë i gjatë nuk janë të përshtatshme.

5. Në këto rrethana, shpesh duhet të analizohen kostot mesatare shtesë për ofrimin e një shërbimi dhe mund të jetë e nevojshme të analizohen shpenzimet mesatare shtesë për një periudhë më të gjatë se një vit.

19. Ngjeshja e çmimeve (*price squeeze*)

1. Kur operatori është në pozitë dominuese në tregun e produkteve ose shërbimeve, një ngjeshje e çmimeve mund të përbëjë një abuzim. Një ngjeshje e çmimit mund të jetë rasti, kur veprimet e vetë ndërmarrjes me pozitë dominuese në tregun e rrjedhës së poshtme, nuk mund të tregtojnë duke pasur fitim duke u bazuar në çmimin e vendosur në tregun e rrjedhës së sipërme ndaj konkurrentëve të tij, nga ata që operojnë në rrjedhën e sipërme të ndërmarrjes me pozitën dominuese. Një humbje në rrjedhën e poshtme mund të fshihet nëse operatori që ka pozitë dominuese, ka ndarë kostot për operimet e tij të aksesit, të cilat duhet të ndahen siç duhet në operacionet e rrjedhës së poshtme, ose nëse ka përcaktuar në mënyrë të parregullt çmimin e transferimit brenda organizatës. Në këtë rast do të ishte i përshtatshëm një rekomandim lidhur me mbajtjen e kontabilitetit të veçantë për fusha të ndryshme biznesi nga një operator me pozitë dominuese të integruar vertikalisht. Gjithashtu, mund të kërkohet nga ndërmarrja që ka pozitë dominuese, të krijojë llogari të ndara, të audituara që kanë të bëjnë me të gjitha aspektet e nevojshme të biznesit të ndërmarrjes me pozitë dominuese. Megjithatë, ekzistenca e llogarive të ndara nuk garanton se nuk ekziston asnjë abuzim: Autoriteti i Konkurrencës do të shqyrtojë faktet rast pas rasti.
2. Në rrethana të caktuara, gjithashtu mund të demonstrohet një ngjeshje e çmimeve duke treguar se diferenca midis çmimit të vendosur për konkurrentët në tregun e rrjedhës së poshtme (duke përfshirë edhe veprimet e ndërmarrjes me pozitë dominuese, nëse ka) për aksesin, dhe çmimin që operatori i rrjetit vendos në tregun në rrjedhën e poshtme, është i pamjaftueshëm për të lejuar një ofrues shërbimi eficient në tregun e rrjedhës së poshtme për të marrë një fitim normal (përveç rasteve kur ndërmarrja me pozitë dominuese mund të tregojë se aktiviteti i saj në rrjedhën e poshtme është jashtëzakonisht eficient).
3. Nëse do të ngrihej ndonjë prej këtyre skenarëve, konkurrentët në tregun e rrjedhës së poshtme do të përballeshin me një ngjeshje të çmimeve që mund t'i detyronte ata të dilnin jashtë tregut.

20. Diskriminimi

1. Një ofrues me pozitë dominuese i aksesit nuk mund të diskriminojë marrëveshjet e ndryshme midis palëve aksesuese, kur një diskriminim i tillë do të kufizonte konkurrencën. Çdo diferencim i bazuar në përdorimin që duhet të bëhet nga aksesit në vend të dallimeve ndërmjet transaksioneve për vetë ofruesin e aksesit, nëse diskriminimi ka mjaft gjasa të kufizojë ose të shtrembërojë konkurrencën aktuale ose të mundshme, do të ishte në kundërshtim me nenin 9. Ky diskriminim mund

- të marrë formën e imponimit të kushteve të ndryshme, duke përfshirë vënien/porositjen e çmimeve të ndryshme, ose ndryshe dallimin midis marrëveshjeve të aksesit, përveç rasteve kur një diskriminim i tillë do të ishte i justifikuar objektivisht, për shembull në bazë të kostos ose konsideratave teknike ose faktit që përdoruesit po veprojnë në nivele të ndryshme. Një diskriminim i tillë ka të ngjarë të kufizojë konkurrencën në tregun e rrjedhës së poshtme, në të cilën kërkohet aksesin ndërmarrjes, në mënyrë që të kufizonte mundësinë që ky operator të hynte në treg ose të zgjeronte veprimtarinë e tij në atë treg .
2. Një diskriminim i tillë në mënyrë të ngjashme mund të ketë efekt në konkurrencë, ku diskriminimi ka qenë midis operatorëve në tregjet e afërta të lidhura me të. Aty ku ekzistojnë dy tregje të dallueshme të produktit të rrjedhës së poshtme, por një produkt do të konsiderohej si i zëvendësueshëm për një tjetër, si pasojë e faktit se ka pasur një dallim çmimesh midis dy produkteve, diskriminimi në çmimin e vendosur për ofruesit e këtyre dy produkteve mund të zvogëlojë ekzistencën ose potencialin konkurrues. Për shembull, edhe pse shërbimet e telefonisë zanore fikse dhe mobile tani për tani përbëjnë tregje të veçanta të produkteve, tregjet kanë të ngjarë të konvergojnë/takohen. Vendosja e çmimeve më të larta të interkonjeksionit tek operatorët celularë në krahasim me operatorët fiks do të tentonin të pengonin këtë konvergencë dhe prandaj do të kishin efekt në konkurrencë. Efekte të ngjashme në konkurrencë ka të ngjarë të ndodhin në tregjet e tjera të telekomunikacionit. Një diskriminim i tillë do të ishte në çdo rast i vështirë për t'u justifikuar duke pasur parasysh detyrimin për të caktuar çmimet e lidhura me koston.
 3. Lidhur me diskriminimin e çmimeve, neni 9 ndalon diskriminimin e padrejtë nga një ndërmarrje me pozitë dominuese në mes të konsumatorëve të kësaj shoqërie, duke përfshirë diskriminimin ndërmjet konsumatorëve, në bazë të asaj nëse bien dakord ose jo, që të merren ekskluzivisht me atë ndërmarrje me pozitë dominuese⁹.
 4. Përcaktimi nëse dallime të tilla rezultojnë në shtrembërim të konkurrencës duhet të bëhen për raste të veçanta. Duhet të kihet parasysh se nenet 4 dhe 9 merren me konkurrencën dhe jo me çështjet rregullatore. Bazuar në nenin 9, nuk mund t'i kërkohet një ndërmarrjeje me pozitë dominuese, të trajtojë kategori të ndryshme të konsumatorëve ndryshe, përveç kur kjo është rezultat i kushteve të tregut dhe parimeve të nenit 9. Përkundrazi, neni 9 i ndalon ndërmarrjet me pozitë dominuese të bëjnë dallime ndërmjet transaksioneve të ngjashme, kur një diskriminim i tillë ka një efekt mbi konkurrencën në treg.
 5. Diskriminimi pa justifikim objektiv dhe të arsyeshëm, për sa i përket çfarëdo aspekti ose kushti të një marrëveshjeje aksesit, mund të përbëjë një abuzim. Diskriminimi mund të lidhet me elemente të tilla si çmimi, vonesat, aksesit teknik,

⁹ Legjislacioni i BE parashikon që "tarifa të ndryshme, afatet dhe kushtet për interkoneksionin mund të vendosen për kategoritë e ndryshme të ndërmarrjeve të cilat janë të autorizuar të ofrojnë rrjete dhe shërbime, kur dallime të tilla mund të justifikohen objektivisht në bazë të llojit të interkoneksionit të ofruar dhe / ose kushtet përkatëse kombëtare të licencimit ... "(me kusht që dallimet e tilla të mos shkaktojnë shtrembërim të konkurrencës).

- listë preferencash operatorësh, numërimi, kufizimet në përdorimin e rrjetit që trajtojnë kërkesat thelbësore dhe përdorimin e të dhënave të rrjetit të klientit. Megjithatë, ekzistenca e diskriminimit mund të përcaktohet vetëm rast pas rasti. Diskriminimi është në kundërshtim me nenin 9, pavarësisht nëse rezulton ose nuk është e qartë nga kushtet e një marrëveshjeje të veçantë aksesi.
6. Në këtë kontekst, ekziston një detyrë e përgjithshme për operatorin e rrjetit për të trajtuar konsumatorët e pavarur në të njëjtën mënyrë si degën/filialin e tij, ose filialin në tregun e rrjedhës së poshtme të shërbimeve. Natyra e klientit dhe kërkesat e tij mund të luajnë një rol të rëndësishëm në përcaktimin nëse transaksionet janë të krahasueshme. Çmimet e ndryshme për klientët në nivele të ndryshme (për shembull, me shumicë dhe pakicë) nuk përbëjnë domosdoshmërisht diskriminim.
 7. Çështjet e diskriminimit mund të lindin në lidhje me konfigurimin teknik të aksesit, duke pasur parasysh rëndësinë e tij në kontekstin që ka aksesi.
 - a) *Shkalla e sofistikimit teknik të aksesit*: kufizimet në llojin ose “nivele” në hierarkinë e rrjetit të shkëmbimit të përfshirë në aksesin ose aftësitë teknike të këtij shkëmbimi kanë rëndësi të drejtpërdrejtë konkurruese. Këto mund të jenë lehtësirat/facilitetet në dispozicion për të mbështetur një lidhje ose llojin e ndërfaqes dhe sistemit të sinjalizimit që përdoret për të përcaktuar llojin e shërbimit në dispozicion të palës, që kërkon akses (për shembull, objektet/lehtësirat e rrjetit inteligjent).
 - b) *Numri dhe / ose vendndodhja e pikave kyçe*: mund të jetë e rëndësishme kërkesa për grumbullimin dhe shpërndarjen e trafikut për zona të veçanta të kalimit, të cilat i shërbejnë direkt asaj zone me tepër se sa një nivel më i lartë i hierarkisë së rrjetit. Pala që kërkon akses ka shpenzime shtesë edhe duke siguruar lidhjet në një distancë më të madhe nga qendra e saj e shkëmbimit/kalimit ose duke u ngarkuar me pagesa më të larta të bartjes.
 - c) *Aksesi i barabartë*: një tipar i telekomunikimeve konkurruese është mundësia për klientët e palës që kërkojnë akses për të marrë shërbimet e ofruara nga ofruesi i aksesit, duke përdorur të njëjtin numër shifrorësh që janë përdorur nga konsumatorët e këtij të fundit.

21. Justifikimi objektiv

Justifikimet mund të përfshijnë faktorë, që kanë të bëjnë me funksionimin aktual të rrjetit në pronësi të ofruesit të aksesit, ose kufizimet e licencimit, në përputhje me, për shembull, çështjen e të drejtave të pronësisë intelektuale.

22. Abuzimi me pozitën dominuese të përbashkët/kolektive

1. Në rastin e pozitës dominuese të përbashkët, sjellja nga një prej disa ndërmarrjeve që kanë pozitë dominuese kolektive mund të jetë abuzive edhe nëse të tjerët nuk sillen në të njëjtën mënyrë.
2. Përveç mjeteve juridike (kushteve dhe detyrimeve/masave) në bazë të rregullave të konkurrencës, nëse asnjë operator nuk ka qenë i gatshëm të japë akses, dhe nëse nuk ka ndonjë justifikim teknik ose tregtar për refuzimin, problem mund të

zgjidhej nga rregullatori duke urdhëruar një ose më shumë nga kompanitë që të ofrojnë akses.

23. Marrëveshjet e hyrjes/aksesit

1. Kufizimet e konkurrencës, që vijnë si rrjedhojë e marrëveshjeve të aksesit, mund të kenë dy efekte të ndryshme: kufizimin e konkurrencës ndërmjet dy palëve në marrëveshjen e aksesit ose kufizimin e konkurrencës nga palët e treta, për shembull nëpërmjet ekskluzivitetit të një ose të dy palëve të marrëveshjes. Përveç kësaj, kur njëra palë ka pozitë dominuese, kushtet e marrëveshjes së aksesit mund të çojnë në forcimin e pozitës dominuese ose në shtrirjen e kësaj pozite dominuese në një treg të lidhur, ose mund të përbëjnë një shfrytëzim të paligjshëm të pozitës dominuese nëpërmjet imponimit/vendosjes së kushteve të padrejta.
2. Marrëveshjet e aksesit, kur aksesit në parim është i pakufizuar, nuk ka të ngjarë të jenë kufizuese për konkurrencën. Detyrimet e ekskluzivitetit në kontratat që sigurojnë akses në një ndërmarrje ka gjasa të kufizojnë konkurrencën, sepse ato kufizojnë aksesin në infrastrukturë për ndërmarrje të tjera. Në sektorin e telekomunikacioneve, shumica e rrjeteve kanë më shumë kapacitet sesa çdo përdorues i vetëm.
3. Marrëveshjet e aksesit/hyrjes mund të kenë efekte të rëndësishme pro-konkurrese pasi ato mund të përmirësojnë aksesin në tregun e rrjedhës së poshtme. Marrëveshjet e aksesit në kontekstin e interkoneksionit janë thelbësore për ndërveprimin e shërbimeve dhe infrastrukturës, duke rritur kështu konkurrencën në tregun e rrjedhës së poshtme të shërbimeve, që ka të ngjarë të përfshijë vlerë më të lartë të shtuar sesa infrastruktura lokale.
4. Megjithatë, ka të ngjarë të ketë efekte antikonkurrese në marrëveshjet e hyrjes/aksesit ose të dispozitave të tyre. Marrëveshjet e aksesit munden, për shembull:
 - a) të shërbejnë si një mjet për koordinimin e çmimeve;
 - b) të shërbejnë si një mjet për ndarjen e tregut;
 - c) të kenë efekte përjashtimi ndaj palëve të treta;
 - d) të çojnë në shkëmbimin e informacionit të ndjeshëm tregtar ndërmjet palëve.
5. Rreziku i koordinimit të çmimeve është veçanërisht shumë i rëndësishëm dhe i menjëhershëm në sektorin e telekomunikacionit meqenëse tarifat e interkoneksionit shpesh përbëjnë 50% ose më shumë të kostos totale të shërbimeve të ofruara dhe ku zakonisht do të jetë e nevojshme ndërlidhja me një operator dominues. Në këto rrethana, fushëveprimi për konkurrencën në çmime është e kufizuar dhe rreziku (dhe serioziteti) i koordinimit të çmimeve përkatësisht më i madh.
6. Për më tepër, marrëveshjet e interkoneksionit ndërmjet operatorëve të rrjetit mund të jenë në rrethana të caktuara një instrument i ndarjes së tregut ndërmjet operatorit të rrjetit, që ofron akses, dhe operatorin e rrjetit që kërkon akses, në vend të shfaqjes së konkurrencës në rrjet midis tyre.
7. Në një mjedis të liberalizuar të telekomunikacionit, llojet e mësipërme të kufizimeve të konkurrencës do të monitorohen nga Autoriteti Konkurrencës dhe entet rregullatore sipas rregullave të konkurrencës.

8. Mund të ekzistojnë lloje të caktuara të kufizimeve që përfshihen në fushën e zbatimit të nenit 4 të ligjit dhe prandaj kërkojnë përjashtim individual. Këto dispozita do të lidhen më së shumti me kuadrin tregtar të aksesit.
9. Në sektorin e telekomunikacionit, është e natyrshme që palët do të kenë informacione të caktuara lidhur me klientët dhe trafikun/lëvizjen/ që ndodh rreth konkurrentëve të tyre. Ky shkëmbim informacioni mundet në disa raste të ndikojë në sjelljen konkurruese të ndërmarrjeve të interesuara dhe lehtësisht mund të përdoret nga palët për praktikatat e fshehta (*collusive practices*), siç është për shembull ndarja e tregut. Informacioni i marrë nga një organizatë që kërkon bashkëpunim/ndërlidhje, duhet të përdoret vetëm për qëllimet, për të cilat është dhënë/ofruar. Për të qenë në përputhje me rregullat e konkurrencës, operatorët do të duhet të paraqesin masa mbrojtëse për të siguruar që informatat konfidenciale të zbulohen/jepen vetëm në ato pjesë të ndërmarrjeve të përfshira në marrëveshjet e interkoneksionit dhe të sigurojnë që informacioni të mos përdoret për qëllime anti-konkurruese. Me kusht që këto masa mbrojtëse të jenë të plota dhe të funksionojnë si duhet, nuk ka arsye që marrëveshjet e thjeshta të interkoneksionit të jenë brenda fushës së veprimit të nenit 4 të ligjit.
10. Marrëveshjet e ekskluzivitetit, për shembull kur trafiku/lëvizja do të transmetohet ekskluzivisht përmes rrjetit të telekomunikacioneve të një ose të dy palëve në vend të rrjetit të palëve të tjera, me të cilat janë lidhur marrëveshjet e aksesit, në mënyrë të ngjashme do të kërkojë analizë sipas nenit 5 të ligjit. Nëse nuk ka justifikim të arsyeshëm në këtë rast, atëherë këto dispozita do të ndalohen. Dispozita të tilla ekskluzive, megjithatë zakonisht nuk janë pjesë e pandarë e marrëveshjeve të interkoneksionit.
11. Marrëveshjet e lidhura të aksesit, të cilat kanë objekt antikonkurrues në përgjithësi nuk përmbushin kriteret e përjashtimit individual nga ndalimi i marrëveshjeve të ndaluara.
12. Për më tepër, marrëveshjet e aksesit mund të kenë ndikim në strukturën konkurruese të tregut. Pagesat e aksesit lokal shpesh do të përbëjnë një pjesë të konsiderueshme të kostos totale të shërbimeve që u ofrohen përdoruesve fundorë nga pala që kërkon akses, duke lënë kështu hapësirë të kufizuar për konkurrencën e çmimeve. Për shkak të nevojës për të mbrojtur këtë shkallë të kufizuar të konkurrencës, duhet t'i kushtohet vëmendje e veçantë shqyrtimit të marrëveshjeve të aksesit, duke parë kontekstin e efekteve të tyre të mundshme në tregjet përkatëse, me qëllim që të sigurohet që marrëveshje të tilla nuk shërbejnë si një mjet i fshehtë dhe i tërthortë për fiksimin ose koordinimin e çmimeve fundore për përdoruesit fundorë, që përbën një nga shkeljet më të rënda të nenit 4 të ligjit. Ky do të ishte një shqetësim i veçantë në tregjet oligopolistike (tregje me pengesa në hyrje për firma të tjera).
13. Përveç kësaj, dispozitat që përfshijnë diskriminimin dhe që çojnë në përjashtimin e palëve të treta, janë gjithashtu kufizuese të konkurrencës. Më e rëndësishmja është diskriminimi në lidhje me çmimin, cilësinë ose aspekte të tjera tregtare të rëndësishme të aksesit në dëm të palës që kërkon akses, e cila në përgjithësi synon të favorizojë padrejtësisht veprimet e ofruesit të aksesit.

Konkluzione

1. Rregullat e konkurrencës dhe rregullimi i sektorit specifik formojnë një grup masash koherente për të siguruar një mjedis tregu të liberalizuar dhe konkurrues për tregjet e telekomunikacionit në vend.
2. Kur aplikohen rregulla të konkurrencës, Autoriteti i Konkurrencës do të shqyrtojë se cilat tregje janë relevante, dhe do të zbatojë nenet 4 dhe 9 në përputhje me parimet e parashtruara më lart.

Ky udhëzim hyn në fuqi menjëherë.

KRYETAR

Juliana Latifi